

НОВИЙ ВИД КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕНСАЦІЇ ПОТЕРПІЛИМ ВІД ЗЛОЧИНІВ

Дослідження віктимологів дозволяють зробити висновок, що потерпілі частіше віддають перевагу примиренню і відшкодуванню збитків злочинцем, чим призначення йому суворого покарання [1]. Напрошується висновок: в Україні повинна бути налагоджена система, що заповнює недоліки того рівня відшкодування збитку, що реально існує зараз.

Зокрема, це може бути примирення потерпілого і злочинця і добровільне відшкодування збитку замість притягнення до кримінальної відповідальності, а у певних випадках і призначення покарання у вигляді кримінальної компенсації.

Доктриною кримінального законодавства передбачено, що компенсаційними заходами визнаються примусові заходи, які застосовуються судом у встановленому кримінальним законом порядку та спрямовані на примусову компенсацію злочинцем збитків потерпілому від злочину.

Таким чином, є необхідність і можливість повною мірою реалізувати інститут кримінально-правового компромісу, тобто обміну звільнення від покарання на повну компенсацію збитку. Однак зробити це необхідно таким чином, щоб порядок примирення гарантував, що воно не перетворюється в угоду і не прикриває примус потерпілого піти на примирення. Поки що цей інститут навіть у тих обмежених формах, у яких він існує, відданий на відкуп сторін. У той же час розвиток концепції комплексної соціальної технології примирення має непогані перспективи.

Враховуючи положення Державної концепції захисту прав осіб, що потерпіли від злочинів від 28.12.2004 р., можна зробити висновок про спрямованість законодавця на вирішення цього питання шляхом використання окремого кримінально-правового акта в Україні. До речі, такий проект вже розроблено Міністерством юстиції України та винесено на обговорення [2].

Проте тлумачення положень ч. 3 ст. 3 Кримінального кодексу України (кримінально-правові наслідки діяння визначаються Кримінальним кодексом) дає можливість зробити висновок про необхідність розгляду питання щодо включення компенсаційних заходів і у в законодавство України. До речі, ця пропозиція була надана В. Туляковим ще в 2001 р., проте тільки зараз із прийняттям вищезгаданої Державної концепції та ратифікацією Україною Конвенції Ради Європи про цивільно-правову боротьбу з корупцією, яка вимагає розробки законодавства, спрямованого на компенсацію потерпілим від злочинів, пов'язаних з корупцією, це питання набуває додаткової актуальності.

Зазначимо, що компенсаційна форма реалізації кримінальної відповідальності встановлена КК Голландії, КК Китайської Народної Республіки, частково у КК Франції, Бельгії, Фінляндії.

Законодавство інших країн йде шляхом встановлення спеціального закону про відшкодування заподіяної потерпілому злочином шкоди.

Проте у світовій практиці існує ще один механізм, точніше, форма реалізації кримінальної відповідальності, яка пов'язана із компенсаційними заходами відносно потерпілого та інших учасників кримінально-правових відносин.

Мова йде про такий специфічний вид покарання, що був встановлений п. 3 ч. 1 ст. 42 Кримінального кодексу Киргизької Республіки, як «трійний айип» [3]. Згідно з положенням ст. 45 Кримінального кодексу Киргизстану «трійний айип» є стягненням, яке застосовується судом у трикратному розмірі збитків, що були спричинені злочином, у грошовій чи натуральній формі. Дві частини «трійного айипа» стягуються на користь потерпілого — на компенсацію моральної та матеріальної шкоди, а третя частина — на користь держави.

Даний вид покарання застосовується щодо осіб, яких було вперше засуджено за скоєння навмисних злочинів. Як правило, це злочини майнового характеру та злочини проти економіки.

Враховуючи поліморфність кримінально-правових відносин на сучасному етапі розвитку кримінального права, вважаємо доцільним використати досвід законодавців Киргизстану при впровадженні компенсаційних форм реалізації кримінально-правової відповідальності у законодавство України.

Література

1. Квашис В. Е. Основы виктимологии. — М., 1999. — С. 190–210.
2. <http://www.minjust.gov.ua/?do=d&did=6058&sid=discuss>
3. Уголовный кодекс Республики Киргизстан. — С.Пб.: Юрид. центр Пресс, 2001. — С. 67, 70.

УДК 343.9

В. О. Журавлев

ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО КОНТРОЛЮ НАД ДІЯЛЬНІСТЮ КОРПОРАЦІЙ

Законом України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. № 964-IV створення ефективної нормативно-правової бази, що забезпечує захист національної безпеки, виділено як основну функцію діяльності держави. Разом з тим нормативне забезпечення стану захищеності життєво важливих інтересів людей, суспільства і держави від посягань корпорацій, наприклад, на економічну безпеку усе ще далеко від досконалості. У структурі об'єктів кримінально-правової охорони економічна безпека навіть не виділяється як самостійний елемент. Вона «розчиняється» у середовищі посягань на основи національної безпеки, власність, порядок здійснення підприємницької й іншої економічної діяльності та ін. У ст. 1 КК України 2001 р. економічна безпека як пріоритетна сфера захисту інтересів держави, суспільства і грома-